

SINTEZĂ ASUPRA PIESEI *FOLK* PENTRU NAI, FLAUT, CLARINET, PERCUȚIE ȘI PIAN DE SERGIU ROȘCA

ANNOTATION ON THE COMPOSITION *FOLK*, FOR FLUTE, CLARINET, PERCUSSION, AND PIANO BY SERGIU ROȘCA

SERGIU ROȘCA,
doctor, lector universitar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

CZU 785.7(478)

Indiferent de evoluția muzicii și oricât de departe nu ar ajunge aceasta în sensul experimentării, putem conștientiza o permanentă revenire la folclor. Compozitorii deseori simt necesitatea de a stopa vânătoarea noilor idei, îndreptându-și privirea spre sursa muzicală autentică — folclorul. Din punct de vedere structural, piesa Folk, este alcătuită dintr-o introducere și trei secțiuni, care împreună au menirea de a istorisi o excursie. Conținutul lucrării și temele muzicale fac aluzii la mai multe intonații și ritmuri din folclorul românesc. Prima secțiune, în care se remarcă elemente caracteristice pentru Brâu, Horă-Bătută, Horă Lăutărească, Horă de Banat și Șaier, este succedată de secțiunea mediană, contemplativă cu intonații de Doină imprimate în contextul tabloului pădurii și de un material care amintește Hora mare, după care urmează repriza. Limbajul muzical îmbină atât intonații tradiționale, cât și armonii contemporane. De asemenea, este utilizat un procedeu polifonic de suprapunere tematică a Brăului și a Horei-Bătută. În linii mari, piesa Folk, întruchipează coexistența tradiționalului și contemporaneității.

Cuvinte-cheie: Folk, tradițional, contemporan, armonie, contemplare

Regardless how music evolves and how far it dives into experimentation, one must acknowledge a constant revival of folk music. Composers frequently have the necessity to break up their pursuit of new ideas and return to the roots — to the folk music. In terms of macrostructure, the composition Folk consists of an introduction and three sections that altogether are meant to narrate a story, a journey. The music is a mixture of allusions to various folk tunes and rhythms. The first section that contains references to Brâu, Horă-Bătută, Horă Lăutărească, Horă de Banat, and Șaier is followed by a mystic depiction of the forest with allusions to Doina and Hora Mare in the second part, which leads to re-entry. The music language combines both traditional tunes and contemporary harmonies. In addition, there is a juxtaposition of Brâu and Horă-Bătută that recall a polyphonic procedure. Overall, the composition Folk, for flute, clarinet, percussion, and piano, represents the coexistence of the traditional and the contemporary.

Keywords: Folk, traditional, contemporary, harmony, contemplative

Lucrarea *Folk* a fost scrisă la sfârșitul anului 2012, la solicitarea etnomuzicologului, renumitului profesor și interpret Rodney Garnett de la Universitatea din Wyoming, pentru ansamblul *Colcannon* din care face parte. Componenta instrumentală a fost determinată de instrumentele ce fac parte din acest ansamblu: naiul, flautul, flautul alt în *G*, clarinetul în *Bb*, clarinetul bas, vibrafonul, talgerele, cutiuțele de lemn și pianul. Inițial, lucrarea a fost concepută pentru patru interpreți, dar poate fi interpretată și de un ansamblu mai larg. În ceea ce privește selectarea instrumentelor de percuție, a fost o alegere proprie, determinată de conținutul ideatic al lucrării. Spre exemplu, cutiuțele de lemn, cu trei înălțimi diferite, în introducere simbolizează mersul calului și al trăsurii, — cu alte cuvinte, începutul drumului, a narațiunii. Ulterior, cutiuțele de lemn, alături de talgere, au fost utilizate în secțiunea medie pentru redarea atmosferei contemplative a tabloului pădurii. Pe de altă parte, există și o relație astrologică, deoarece potrivit calendarului chinezesc, anul 2012 a fost anul calului, fapt care a servit drept simbol ideatic al creației.

Din punct de vedere muzical, *Folk* este o creație ilustrativă, care realizează o incursiune în mai multe genuri ale muzicii populare, abordate într-o manieră aluzivă și sintetizată. Tradiționalul este reprezentat de conținutul melodic, iar contemporaneitatea, de către structurile armonice și diversitatea timbrală realizată prin intermediul articulațiilor instrumentelor de percuție. *Folk* este constituită dintr-o introducere, o secțiune cu rol expozițional, o secțiune medie contemplativă și o secțiune cu rol de repriză.

Introducere <i>Con moto</i> m.1	Secțiunea 1 <i>Con moto</i> m. 9–63 (rol expozițional, centrul tonal — F)	Secțiunea 2-a <i>Misterioso</i> m. 64–90 (partea medie)	Secțiunea 3-a <i>Tempo I</i> m. 91–136 (recapitulare, centrul tonal — G)
	Tema 1 — m. 9–16 (aluzie la <i>Brâu</i> — Banat) Tranziție (a) — m. 17–20 Tema 2 — m. 21–28 (aluzie la <i>Horă-Bătută</i>) Suprapunerea T1+T2 — m. 29–36 Tranziție (a+b) — m. 37–42 Tema 3 (A+A1) — m. 43–58 (A — aluzie la <i>Hora Lăutărească</i> A1 — aluzie la <i>Șaier</i>) Tranziție (b) — m. 59–63	Tema 4 — m. 64–78 (tabloul pădurii, aluzie la <i>Doină</i> , în încheiere, m. 74, sună motivul inițial al Temei 1 — <i>Brâu</i> în augmentare) Tema 5 — m. 79–90 (aluzie la <i>Horă mare</i>)	Tema 1 — m. 91–98 (aluzie la <i>Brâu</i> — Banat) Tranziție (a) — m. 99–102 Tema 2 — m. 103–110 (aluzie la <i>Horă-Bătută</i>) Juxtap. T1+T2 — m. 111–118 Tranziție (a+b) — m. 119–124 Tema 3 (A+A1) — m. 125–136 (A — aluzie la <i>Hora Lăutărească</i> A1 — aluzie la <i>Șaier</i>)

Structura tripartită a acestei lucrări este precedată de o introducere, care redă mersul calului și al trăsorii, prin intermediul sonorității cutiuțelor de lemn. Diviziunea ritmică a măsurii de 8/8 este a câte 3+3+2 optimi și amintește ritmul de *Brâu* din Banat. Clarinetul Bas, pe de o parte, accentuează aceasta diviziune ritmică, iar pe de alta, alcătuiește o structură mascată în interiorul construcției. Diviziunea 3+3+2 este iarăși prezentă, însă deja în contextul formei. În cadrul celor 8 măsuri ale introducerii, se suprapun cele două fraze muzicale ale cutiuțelor de lemn a câte 4 măsuri, cu cele trei fraze ale clarinetului bas a câte 3+3+2 măsuri.

Exemplul 1

O astfel de diviziune structurală se regăsește și în temele ce urmează, fie integral pe parcursul unei teme, fie parțial. În general, diviziunea măsurii de 8/8 a câte 3+3+2 optimi nu este caracteristică muzicii din spațiul românesc. Aceasta își are originea la popoarele de origine germană și a fost la început preluată de evrei, iar ulterior de moldoveni în *Șaier* și *Husăr*.

Un alt exemplu de suprapunere, de această dată melodică, are loc în secțiunea întâi. Tema 1 în cifra 1, este prezentată inițial la flautul alt în registrul grav, iar Tema 2 în cifra 2, la vibrafon în registrul mediu. Ulterior, în cifra 3, aceste două teme, care fac aluzie la *Brâu* și *Horă-Bătută* sunt suprapuse. Tema 1 este expusă la nai în registrul acut simultan cu Tema 2 la clarinet în registrul mediu. O astfel de suprapunere tematică amintește de un procedeu polifonic care este realizat prin intermediul varierii timbrale și de registru.

Exemplul 2

1
Flaut alt in G
mp

2
Vibrafon
hard mallets
mf

3
Nai
mf
Fl. alt
Cl.
mf

Totodată, în această expunere simultană, fiecare temă își păstrează caracteristicile sale ritmice, unde Tema 1 este însoțită de diviziunea accentuată a vibrafonului 3+3+2 optimi, iar Tema 2, de ritmul sincopat la pian.

Tranzițiile dintre expunerile tematice repetă oarecum ideea de îmbinare, dar sunt constituite într-o manieră de acumulare și disipare a celor două elemente componente *a* și *b*. Primul element *a* (m. 17–20), realizează trecerea de la Tema 1 către Tema 2, iar după suprapunerea tematică din cifra 3, acestuia i se alătură elementul *b* (m. 37–42). Ulterior, după expunerea Temei 3 cu aluzie la *Horă Lăutărească* și *Șaier* din cifrele 4 și 5, elementul *b*, individual realizează trecerea către secțiunea medie (m. 59–63).

Exemplul 3

m. 37

a *b*

Vib.
f *mp*

Talg.
f

Pian
f *mp*

În contrast cu primele două teme, Tema 3 în cifra 4 aduce un nou suflu narațiunii. Modul minor, caracteristic primelor două teme, este succedat de modul major, conținutul melodic al căruia în compartimentul A constituie o aluzie la *Horă Lăutărească*. Un alt element distinctiv, este schimbarea diviziunii ritmice în 2+2+2+2 optimi, iar pentru simplificarea interpretării, măsura 8/8 este înlocuită cu 4/4. În cadrul acestei diviziuni, fiecare grup de două optimi amintește *Horă de Banat*, unde prima optime este legată de a doua scurtă. Prin urmare, contrastul este datorat atât aspectului melodic, cât și celui ritmic.

Exemplul 4

4

The image shows a musical score for three instruments: Nai, Cl. (Clarinet), and Pian (Piano). The score is in 4/4 time and features a dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) throughout. The Nai part includes a glissando marking. The Cl. part has a melodic line with various intervals. The Pian part provides a rhythmic accompaniment with chords and moving lines in both hands.

A doua parte a Temei 3, A1, este de natură repetitivă și în totalitate bazat pe elementul melodic de încheiere a părții A (m. 50). Totodată, acesta realizează culminația secțiunii întâi și trecerea la compartimentul următor.

Elementul central al acestei lucrări este secțiunea medie, contemplativă, care ilustrează tabloul pădurii. În acest scop, sunt utilizate pe larg varietăți timbrale ale instrumentelor de percuție.

Tabel 2

<i>Element ilustrativ:</i>	<i>Instrument:</i>	<i>Caracteristici:</i>
Foșnetul frunzelor în adierea vântului	Talgerul zornăitor	bețe moi, sunete de pedală
Cântul păsărilor	Pian	registru acut, replici scurte cu treizecimoimi
Sunetul ciocănitorei	Cutiuțele de lemn	varietăți ritmice și de înălțime
Aluzie la <i>Doină</i>	Flaut	registru grav, secundă mărită
Clopotे din depărtare, efecte sonore	Vibrafon	interpretare cu arcuș, motor cu turație rară

Efectele sonore precum: motivele scurte cu treizecimoimi la pian în registrul acut care imită cântarea păsărilor, jocul ritmic al cutiuțelor de lemn care redau sunetul ciocănitorei, efectele sonore ale talgerelor unde talgerul zornăitor reproduce foșnetul frunzelor, și nu în ultimul rând vibrafonul care intervine neașteptat și creează un efect special atunci când este interpretat cu arcușul pe pedală și motor; împletindu-se alături de motivele de secundă mărită care fac aluzie la *Doină*; toate aceste elemente ilustrative au menirea de a sugera tabloul pădurii.

Musical score for Example 5 (cont.) featuring Flute (Fl.), Bass Clarinet (Bas. Cl.), Vibraphone (Vibr.), Woodblock (Cut. de lemn), and Piano (Pian). The score includes a *molto rit.* marking and various musical notations such as triplets and sixteenth notes.

Exemplul 5 (cont.)

Musical score for Example 6 featuring Vibraphone (Vibr.), Tam-tam (Talg.), Zorn Tam-tam (Talg. Zorn), Woodblock (Cut. de lemn), and Piano (Pian). The score includes a section marked '7' with the instruction 'motor (turație rară)' and 'cu arcuș'. It features lyrics: 'bete moi, pe cupolă'. The score includes various musical notations such as triplets, sixteenth notes, and dynamic markings like *p*.

Următoarea etapă în cadrul secțiunii medii este caracterizată de un material nou, ce sugerează o *Horă mare*. Deși cu o individualitate aparte, măsura ternară de 6/8 caracteristică acestui tip de horă își are originea din aceeași idee incipientă a secțiunii întâi, unde diviziunea metrică a măsurii 8/8 era de 3+3+2 optimi. În sensul integrării acestei idei, este întrebuițat doar primul grup metric, și anume, 3+3 optimi.

Exemplul 6

Musical score for Example 8 featuring Bass Clarinet (Bas. Cl.), Vibraphone (Vibr.), and Piano (Pian). The score includes a section marked '8' with the instruction 'Listesso tempo, hora' and a tempo marking of $\text{♩} = 44$. It features dynamic markings like *pp* and *mp*, and the instruction 'normale soft mallets'. The score includes various musical notations such as sixteenth notes and chords.

Pe de o parte, o astfel de structură ternară aduce un suflu nou în contextul general, iar pe de alta, pregătește și anticipează secțiunea cu rol de recapitulare, unde revine diviziunea 3+3+2.

Din punct de vedere al conținutului, secțiunea finală recapitulează secțiunea întâi, însă cu o altă abordare instrumentală și de la un alt centru tonal, care este cu un ton mai sus (în G), în maniera repetărilor în muzica tradițională.

Conținutul armonic al întregii creații este de natură modală, care fiind tratat într-un mod individual, rezultă în sonorități reprezentative pentru contemporaneitate. Ceea ce are în vedere autorul

prin armonie de natură modală, este libertatea formării sonorităților armonice în baza sunetelor modului, fără a ține cont de legitățile structurilor terțare ale armoniei tonale. Totodată, în ceea ce privește interacțiunea sonorităților armonice formate, există și relații care se încadrează în contextul armoniei clasice. Dacă în secțiunea întâi pot fi remarcate relațiile de cvartă-cvintă, atunci în secțiunea medie predomină o libertate modală, în sensul constituirii conținutului armonic. Totodată, există elemente distinctive armonice prezente în fiecare dintre secțiuni. Spre exemplu, în secțiunea întâi și de recapitulare, în interpretare clasică, armoniile sunt frecvent îmbinate cu sunetul secunde, cvartei sau sextei. În ceea ce privește secțiunea medie, armoniile sunt de natură modală și predominant create în baza minorului armonic cu treapta a patra urcată sau modul cromatic 1 (conform L. Agapie și Gh. Oprea: [1, p. 54]). Din punct de vedere funcțional, conținutul armonic în secțiunile periferice are rol de acompaniament, într-o manieră tradițională, în timp ce secțiunea medie, în contextul redării tabloului pădurii, are menirea de a reda culori sonore.

În încheierea sintezei asupra creației *Folk* este necesar de a menționa caracterul ilustrativ al lucrării care istorisește o incursiune aluzivă în mai multe dansuri populare românești, iar în secțiunea contemplativă amintește de una din cele mai reprezentative specii ale folclorului românesc — *Doina*, precum și de eternul simbol al naturii — pădurea. În linii mari, conținutul muzical al lucrării *Folk* întruchipează coexistența tradiționalului și a contemporaneității.

Referințe bibliografice

AGAPIE, L., OPREA, G. *Folclor muzical românesc*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1983.